

IMAXES RECUPERADAS DO MAR

Por: Lino J. Pazos Pérez

Na nosa recortada e, nalgúns casos perigosa costa, atópanse numerosas ermidas e igrexas envorcadas no Océano, que durante séculos realizaron a dobre función de: servir de guía espiritual ós paisanos do lugar, moitos deles traballadores do mar e, como punto de referencia que indicaba ós mariños a proximidade do seu porto ou o rumbo necesario para unha recalada sen contratempos,

Moitas destas igrexas, encaladas, figuraban e aínda figuran nos Derroteiros como verdadeiras "lucos" e marcas imprescindibles para a navegación costeira, chegando a describir os seus campanarios para evitar equivocacións que puideran ser desastrosas, naqueles tempos nos que os sinais marítimos eran simples fachos a base de fogueiras prendidas nas alturas, de aí os numerosos montes que bordean a nosa costa que levan o nome de "Monte do Facho".

Estas ermidas, baixo diversas advocacións, teñen en moitos casos un nexo común. O seu patrón/a apareceu no mar ou foi arroxado a el cando viaxaba a bordo de naves case sempre anglosaxonas, aparecendo nas praias ou acantilados da nosa costa.

Predominan as Virxes sobre os Cristos e tamén aparecen algúns Santos. Todas estas aparicións baséanse nalgunha lenda case sempre relacionadas con temporais, naufraxios, incursións de piratas ou ataques de flotas, na súa maioría, de novo, inglesas.

As imaxes, de madeira, tamén adoitaban aparecer nas costas despois dos naufraxios, tan comúns nestas augas, xa que había patróns que as situaban preto do mastro ou nas proximidades da roda do temón co obxecto de que os guiara en medio dos temporais,

Neste artigo falaremos dunha Virxe, a de Chanteiro; dun Santo, o San Andrés de Teixido e dun Cristo, o dos Navegantes de O Ferrol.

Como introducción direi que para figurar neste traballo é condición indispensable cumprir todas ou algunha das seguintes premisas:

✠ *Arribar ata as nosas costas nun barco, que pode ser de pedra.*

✠ *Aparecer nas praias ou nas rochas da costa traída polo mar.*

✠ *Ser botada ó mar polos "infieis" dende a súa embarcación ou ermida*

✠ *Ser guindada ó mar para calmar a tempestade.*

✠ *Ser atopado no mar*

Ermita da Virxe do Porto, a bordo dun pequeno illote na costa de O Ferrol.

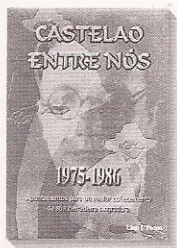
A Virxe

Nosa Señora da Mercede, máis coñecida polo nome da **Virxe do Chanteiro**, venerada na parroquia de Cervás, concello de Ares, A Coruña figura por dereito propio neste rexistro.

A imaxe, conta a lenda, apareceu na praia do Chanteiro, levada polas ondas, despois dunha forte treboada e foi recollida polos veciños do lugar que a trasladaron a terra firme, e alí mesmo o señor daqueles predios, Fernán Pérez de Andrade, mandou edificar a ermida na súa honra.

O animal totémico dos Andrade que coroaba o mosteiro de Montefaro, hoxe no Museo de San Antón de A Coruña.

CASTELAO ENTRE NÓS

Autor: Lino J. Pazos Pérez / Páxinas: 172 / Editorial: Deputación de Pontevedra

Con "Castelao entre Nós", Lino J. Pazos Pérez preséntanos a figura de Castelao baixo a perspectiva das numerosas publicacións recollidas en diferentes xornais e, achéganos ás raíces que tan profundamente vencella esta terra coas súas xentes.

É unha paciente recompilación de opinións, comentarios, noticias, . . . , ás que lles da forma antes de nolas expor. Obra interesante para afondar máis na figura e na obra de Castelao.

Este cabaleiro, señor dos castelos de Moeche, Andrade, Naraío e Vilalba, coñecido como “O Bo”, ademais de participar en numerosas intrigas e batallas fundou, entre outros, o convento de San Francisco, en Betanzos, o tamén de San Francisco en O Ferrol, o mosteiro de Montefaro, ademais da ermida da que estamos a falar, en Chanteiro.

O lugar onde apareceu a imaxe é recordada hoxe en día como “Fonte da Santa”, aínda que os regatos que verten na praia o fagan directamente ó mar, non atopándose, eu polo menos non o vin, ningún cano que encarreirara estas augas, inusitadamente limpas.

De recoñecido prestixio en toda a comarca ferrolá, e creo que case en toda Galicia, a Virxe do Chanteiro foi a enviada celestial que remediou a terrible peste que asolou aquelas paraxes a comezos do século XV.

“A mediados de 1404 se declaró una peste en la comarca ferrolana, remediada por intersección de A Nosa Señora da Mercede que se venera en la ermita de Chanteiro. Desde ese año peregrinaba al santuario la villa, después ciudad, de Ferrol, ofreciendo al principio una sencilla flor del tiempo, obsequio que más tarde fue una especie de canastillo con flores artificiales, escudos, jeroglíficos, el emblema de la ciudad departamental, etc. conjunto al que se llamó “A Frol de Chanteiro”.

También se ofrecía cera, calculada su cantidad el primer día de la peregrinación midiendo el perímetro de la ermita traducido en velas.

Con el desarrollo de Ferrol varió el carácter de la peregrinación, mezclándose con el rezo de las letanías de los santos el afán de jolgorio y de regocijo. Iba a Chanteiro el procurador de la ciudad departamental, el clero con cruz y pendones, los franciscanos con cruz alzada – recuerdo de que cuando la peste, muerto el clero secular, tuvieron que

Imaxe da Virxe da Mercede que figura sobre a porta da ermida do Chanteiro.

hacer de tal – y, al menos en lo antiguo, una persona de cada familia ferrolana”.

Pero aí non acaba a historia e pasado o tempo comezaron as refeitas entre as autoridades de Ares e do Ferrol:

“También el mismo día, segundo de Pentecostés, peregrinaba Ares, lo que originó ciertos roces con los ferrolanos sobre preferencia de las cruces parroquiales”.

O Santo

San Andrés de Teixido, aínda que cumpre igualmente as condicións antes reflectidas, presentouse de diferente maneira (versión mariña):

Nun día de forte treboada apareceu unha embarcación no horizonte, o mar embravecido arrástraa ata as rochas da costa de Teixido onde naufraga, quedando a barca petrificada alí mesmo, mentres o seu ocupante, que resulta ser San Andrés, chega san e salvo a terra.

Dende aquel intre, a rocha que se atopa fronte da ermida, onde naufragou o Santo, e coñecida como “A barca de San Andrés”.

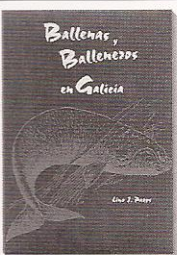
A lenda que rodea ó Santo obríganos a coñecer a súa morada se non queremos vagar polos camiños da escuridade cando a parca nos visite:

“A San Andrés de Teixido vai de morto o que non vai de vivo”

Unha vez cumpridas as obrigacións de escoitar misa e feitas as peticións normais nestes santuarios, hai que dirixirse á “Fonte do Santo” onde poderemos saber se as axudas solicitadas nos foron concedidas, iso si, sempre despois de beber dos tres canos da fonte.

Ermida de San Andrés

BALLENAS Y BALLENEROS DE GALICIA

Autor: Lino J. Pazos Pérez / Páxinas: 113 / Editorial: Autor

En dez pequenos capítulos, Lino Pazos, achéganos ó mundo destes míticos seres que poboan os nosos mares. Coñeceremos algo máis sobre estes cetáceos, meténdonos da súa man na orixe das pesquerías, das especies que se cazaban en Galicia, de cómo se aproveitaba todo destas “despensas mariñas”, como se coñecían ás baleas; das factorías que existían en Galicia e dos barcos que compoñían a súa flota para rematar, despois de facer unha recalada sobre as noticias da súa pesca, no mundo máxico das lendas forxadas ó carón destes increíbles mamíferos.

Hai que arroxar ó auga unha migalla de pan e, se esta flota é que o santo tivo a ben escoitarnos e os desexos cumpríranse. Se se afunde, mellor repetir a rogativa.

Pero en San Andrés hai moito máis que facer. Nada máis coñecer se o Santo está da nosa parte é conveniente buscar nos cantís a cobizada "Herba de namorar" (Armeria marítima) coa que solucionaremos eses asuntos relacionados coa parella:

*"A San Andrés de Teixido
o teñen que venerar
as rapaciñas solteiras
se logo queren casar."*

Non esquecerse de mercar as figuriñas de miga de pan coloreadas que vos venderán á porta da ermida.

Existen outras versións sobre a chegada do milagreiro San Andrés.

O Cristo

Conta a lenda que: *"Estando na metade do océano un pailebote que facía a travesía dende os portos ingleses a O Ferrol, un mariñeiro que se encontraba na cuberta encargado da manobra de babor, escoitou unha voz que proviña do mar."*

Cristo dos Navegantes

Fonte de San Andrés

O mariñeiro sen pensalo dúas veces arroxouse ó mar co obxecto de salvar o que creu un naufrago, atopando no medio da inmensidade oceánica unha imaxe de Cristo.

A tripulación, ó percibirse do suceso, recuperou do mar ó mariñeiro e ó Cristo, instalándoo a bordo e continuando a súa travesía ata O Ferrol.

Unha vez no porto a imaxe foi desembarcada en medio do fervor popular e entronizada na capela do Divino Socorro".

Dende ese momento a imaxe atopada en tan estrañas circunstancias recibiu o nome de **Cristo dos Navegantes**. A devoción dura ata os nosos días e ó Cristo réndeselle culto na igrexa do Divino Socorro, en Cruxeiras, O Ferrol.

Outra versión fálanos dun barco portugués que sofre unha terrible tormenta cando se dirixía cara a Inglaterra. Por mor dos estragos que lle produxo á treboada, o pailebote, tivo que entrar de recalada no porto de O Ferrol coa arboradura rota e as velas feitas retallos.

Debido ós traballos que se tiñan que realizar a bordo para conseguir que o barco puidera continuar a súa travesía, fíxose preciso desembarcar parte das mercadorías e aparellos que transportaba nas súas bodegas, entre as cales se atopaba unha preciosa imaxe do Redentor.

Unha vez reparado o buque, o capitán quixo levar a imaxe de novo, pero o pobo en masa lle pediu fervorosamente que a deixara na vila, o que acabou aceptando.

Nese momento estíbbase producindo no mar unha forte galerna, pero en canto o capitán deu a orde de que o Cristo quedase en terra, o Océano aplacou a súa furia e o sol luciu no ceo.

Dende entón, como xa quedou dito, a imaxe coñecida como o Cristo dos Navegantes é devotamente venerada na igrexa do Socorro, en O Ferrol.

C./ Lepanto, bloque 3 - bj. 3
Teléf.: 981 312 929
Fax: 981 327 530
15406 FERROL

Francisco J. Cruz Senra

Electro Montajes Cruz, S. L.

Polig. Gándara, parcela 127
Teléf.: 981 312 736
Fax: 981 312 701
NARON